

СИНИ СТОПАНСТВА В РАМКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ЗЕЛЕН ПАКТ

НОВА СТРАТЕГИЧЕСКА ВИЗИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ПРОИЗВОДСТВО И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА АКВАКУЛТУРИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЗАЩО АКВАКУЛТУРАТА Е ВАЖНА ЗА ВАС?

Знаете ли, че повече от половината от рибата и другите храни от отглеждани или живеещи във водата организми, предназначени за консумация от човека, са продукти от аквакултура? През последните десетилетия отглеждането на риба и черупкови организми (аквакултура) е най-бързо разрастващата се дейност за производство на храни в света. Очаква се това нарастване да продължи.

Какви са ползите от аквакултурата?

Когато се извършва по устойчив начин, аквакултурата може да спомогне за решаването на някои от най-неотложните проблеми, пред които сме изправени днес.

- Тя осигурява питателна и разнообразна храна на нарастващото световно население.
- Аквакултурата намалява необходимостта от улов на дива риба, за да се отговори на нарастващото търсене на риба, и по този начин тя допринася за опазването на рибните запаси.
- Тя осигурява прясна и местна храна.
- Произвеждат се храни и фуражи с по-слабо въздействие върху климата и околната среда в сравнение с други видове стопанства.
- Аквакултурата създава така необходимите работни места в крайбрежните и селските общности, включително в най-отдалечените.
- Някои видове аквакултури допринасят за опазването на екосистемите и биологичното разнообразие.

Рибата, черупковите организми и водораслите са не само добри източници на белтъци, но осигуряват и редица други хранителни вещества, включително микроелементи като витамин D, витамини от групата B, селен, йод, цинк, желязо и калий. По-специално откритите в тях дълговерижни омега-3 мастни киселини имат значително благоприятно въздействие върху здравето на човека и могат да подпомогнат профилактиката на болестите.

© Győző Fent

АКВАКУЛТУРА В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Въпреки всички ползи, производството и потреблението на аквакултури в Европейския съюз (ЕС) не нарастваха със същия темп, както в други части на света. През 2018 г. едва 25 % от общото количество риба и морски храни, консумирани от средностатистическия гражданин на ЕС, произхождаха от аквакултурата. По-конкретно производството на аквакултури в ЕС осигури само 10 % от морските храни, консумирани в ЕС, и представляваше по-малко от 2 % от световното производство.

Почти 70 % от производството на аквакултури в ЕС са съсредоточени в четири държави членки — Испания, Франция, Италия и Гърция. Що се отнася до обема на производството на аквакултури по категория видове, повече от половината са черупкови организми, докато морските риби и сладководните риби представляват по около 20 % от общия обем. Преобладаващата част от продукцията в ЕС са различни видове миди, пъстърва, ципура, стриди, лаврак и шаран.

Това означава, че все още има голям потенциал за по-нататъшен растеж и диверсификация по отношение на държавите производителки и отглежданите видове. Освен това аквакултурата може да осигури на потребителите в ЕС още по-разнообразни здравословни и устойчиви хранителни продукти, включително такива, които в други региони на света се консумират по-често, например водорасли или безгръбначни, като морски таралежи.

© Ministry of Regional Development/Antonin Kapraň, 2018

Съгласно оценките в сектора на аквакултурата в ЕС има 15 000 предприятия, повечето от които са микропредприятия, в които работят по-малко от 10 души. Общият брой на заетите в този сектор е близо 70 000 души (по данни от 2018 г.). Тези микропредприятия обикновено са семейни и използват по-скоро екстензивни производствени методи и системи.

ЕС е силно зависим от вноса на храни от водни организми. Над 70 % от рибата и морските храни, които се консумират в ЕС, са внос. Поради това е важно да се подкрепи по-нататъшният растеж и диверсификация на производството на аквакултури в ЕС по начин, който опазва околната среда и осигурява на крайбрежните и селските райони повече работни места и икономическо развитие.

КАК СЕ РАЗВИВА АКВАКУЛТУРАТА В ЕС?

© JUAN CARLOS MUNOZ via Adobe Stock

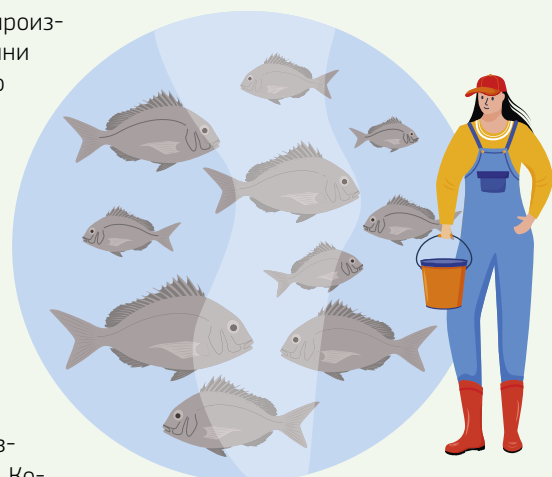
Още през 2013 г. ЕС и неговите държави членки си поставиха за цел да развият аквакултурата в Европейския съюз по начин, който гарантира нейната икономическа, социална и екологична устойчивост. Аквакултурата е сложна дейност, която включва много елементи, като например използването на пространство и вода, грижата за здравето на отглежданите в стопанства животни и хуманното отношение към тях и осигуряването на безопасността на продуктите, използвани при отглеждането (като фуражи или ветеринарно лечение), за околната среда и за човешкото здраве. Има много законодателни актове на ЕС, които разглеждат тези въпроси и с които производителите на аквакултури трябва да се съобразяват. Освен това е прието специално законодателство за биологичното производство, съгласно което се насърчават — посредством мерки за сертифициране и етикетиране — отглеждане на аквакултури, отговарящо на по-строги изисквания за производство по отношение на въздействието върху околната среда и доброто състояние на животните, както и ограничено и регулирано използване на ресурси.

© Hellenic Aquaculture Producers Organization (HAPO)

КАКВИ ПРАВИЛА ТРЯБВА ДА СПАЗВАТ ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ НА АКВАКУЛТУРИ В ЕС, ПРЕДИ ПРОДУКТИТЕ ИМ ДА СТИГНАТ ДО ВАШАТА ТРАПЕЗА?

- ✓ Преди стопанствата за аквакултури да могат да започнат да работят, производителите трябва да получат разрешение от компетентните национални органи. В своята оценка органите проверяват дали предложеното място е подходящо и внимателно проучват потенциалното въздействие на стопанството върху околната среда. Одобрените стопанства трябва да продължат да следят своето въздействие върху околната среда.
- ✓ С цел да се защити здравето на потребителите, производителите на аквакултури трябва да спазват строги правила относно хигиената на храните и здравето на животните. Те трябва да използват само разрешени и контролирани фуражи.
- ✓ С цел опазване на околната среда производителите могат да използват само разрешени фуражи, почистващи препарати и лекарства.
- ✓ Преди да използват морска или прясна вода за стопанството си, производителите на аквакултури трябва да имат съответното разрешение. Когато върнат водата в околната среда, състоянието на водната маса не трябва да се влошава.
- ✓ Освен това производителите на аквакултури имат задължения по отношение на здравето на животните. Техните обекти трябва да бъдат регистрирани или одобрени от санитарните органи, които отговарят за здравето на животните. Както производителите, така и тези органи са задължени да извършват надзор на евентуални болести. Производителите са задължени също така да водят различни регистри, включително данни за броя на животните, които влизат и напускат стопанството, както и за броя на умрелите животни. Освен това те трябва да документират мерките, които предприемат за предотвратяване и управление на евентуални рискове от заболявания.
- ✓ В допълнение производителите трябва да гарантират хуманното отношение към отглежданите животни през целия производствен цикъл, както и по време на умъртвяване и транспортиране.
- ✓ Употребата на ветеринарни лекарствени продукти изисква рецепта от ветеринарен лекар и се разрешават само одобрени ветеринарни лекарствени продукти, като се спазват предписаните карентни срокове и допустими граници на остатъчни вещества. Производителите трябва да записват всички ветеринарни лекарства, които използват, и да съхраняват копия от рецептите.

Основната отговорност за гарантиране на спазването на тези правила и управлението на дейностите, свързани с аквакултурите, се носи от публичните органи в отделните държави – членки на ЕС. При това експертите от държавите членки си сътрудничат с Европейската комисия с принос от сектора на аквакултурата и други заинтересовани страни, като например НПО. Всички заедно гарантират, че видовете аквакултури могат да се развиват по начин, който има предимства за производителите, общностите и потребителите, като същевременно се опазва природната среда, от която зависят. Това сътрудничество се основава на стратегически насоки на Европейската комисия и национални стратегически планове за сектора.

Европейският зелен пакт е новата програма на ЕС за растеж. Неговата цел е стимулиране на икономиката и създаване на работни места при същевременно ускоряване на екологичния преход. В този контекст е по-важно от всякога да се гарантира, че аквакултурата в ЕС се развива по начин, който допринася и за важни цели като намаляване на въглеродните емисии, преход към по-устойчиви продоволствени системи, обръщане на тенденцията за загуба на биологично разнообразие, намаляване на замърсяването и създаване на работни места в крайбрежните и селските общности.

По тази причина през 2021 г. Европейската комисия прие нови стратегически насоки за развитието на този сектор в ЕС. Те посочват пътя, по който до 2030 г. аквакултурата в ЕС може да се превърне в още по-конкурентоспособен и устойчив сектор и в световен еталон за устойчивост. В изготвянето на тези насоки Комисията включи държавите – членки на ЕС, сектора на аквакултурата и други заинтересовани групи и граждани.

Стратегическите насоки обхващат всички въпроси, които са от значение за устойчивото развитие на аквакултурата в ЕС, и предоставят конкретни препоръки на Комисията, държавите членки, производителите на аквакултури и други участници, като например НПО. Тези препоръки включват разработването на насоки и добри практики по различните аспекти на дейностите, свързани с аквакултурите.

Постигането на целите на стратегическите насоки **зависи от всички нас**: органите на ЕС и на държавите членки, производителите на аквакултури, неправителствени организации, инвеститори, преработватели, търговци на дребно и потребители.

© BIM

В НОВИТЕ НАСОКИ СЕ РАЗГЛЕЖДАТ НАПРИМЕР СЛЕДНИТЕ ВЪПРОСИ:

- ✓ улесняване на достъпа до пространство и вода, така че аквакултурата в ЕС да може да продължи да се развива
- ✓ намаляване на ненужната административна тежест при регистриране на нови стопанства за аквакултури
- ✓ допълнително ограничаване на въздействието на аквакултурата, както и насърчаване на тези видове аквакултури, които са най-благоприятни за околната среда и климата
- ✓ подобряване на мерките за здравето на животните и хуманното отношение към тях
- ✓ гарантиране, че аквакултурата се адаптира към изменението на климата и допринася за смекчаване на въздействието от изменението на климата
- ✓ предоставяне на повече и по-добра информация на потребителите и гражданите относно аквакултурата в ЕС
- ✓ насърчаване на научните изследвания и иновациите, както и развитие на съответните умения
- ✓ насърчаване на диверсификацията на производството с цел увеличаване на предлагането на продукти от аквакултури в ЕС, по-специално на нови видове със значителен потенциал, като водорасли или морски безгръбначни (включително мекотели и други безгръбначни като морски таралежи или морски краставици)

Люксембург: Служба за публикации на Европейския съюз, 2022 г. © Европейски съюз, 2022 г.

Повторното използване на този документ е разрешено, при условие че се цитира източникът и промените са обозначени. (Creative Commons Attribution 4.0 International license). За употребата или възпроизвеждането на елементи, които не са собственост на Европейския съюз, трябва да се поиска разрешение директно от носителите на авторските права.

Служба за публикации
на Европейския съюз

Print	ISBN 978-92-76-31838-5	doi:10.2771/595235	KL-09-21-047-BG-C
PDF	ISBN 978-92-76-31873-6	doi:10.2771/17670	KL-09-21-047-BG-N